

«Ο Φιλάργυρος»

Ο παππούς μας ο Αριστοφάνης είναι ασύγκριτα πιο «βολικός» για το σημερινό σκηνοθέτη-ερμηνευτή του ελληνικού πολιτιστικού χώρου, όχι μόνο λόγω της εντυπωσιακής ομοιότητας μεταξύ αυτού και απογόνων του στην ψυχολογική ιδιοσυγκρασία και νοοτροπία, αλλά και λόγω της σαφήνειας και της οξύτητας των κριτικών του τοποθετήσεων, βασισμένων στην πανανθρώπινη κοινή λογική. Αυτή η «βολικότητα» μεταφράζεται σε δυνατότητα ποικίλων νεωτερισμών στο ανέβασμα των αριστοφανικών έργων, όπως και σε δυνατότητα αντιμετώπισης των πολιτικο-ιδεολογικών στόχων που χτυ-

πούν τα αριστοφανικά βέλη με άλλους πιο σύγχρονους. Η γκάμα των αισθητικών επιλογών είναι μεγάλη και ο θεατής περιμένει και επικροτεί την εφευρετικότητα και την πρωτοτυπία.

Θ' αναρωτηθείτε τι έχω πάθει και μιλώ για τον Αριστοφάνη με αφορμή το ανέβασμα του Μολιέρου από το ΘΟΚ. Είναι για να πω ότι με τον Μολιέρο ένας πειραματιστής σκηνοθέτης έχει να αντιμετωπίσει μεγαλύτερη αντίσταση του υλικού και να λύσει διαφορετικά στιλιστικά προβλήματα. Το αισθητικό και ιδεολογικό πλέγμα στα έργα του Μολιέρου είναι στερεό και περίτεχνα δεμένο και η δραστική επέμβαση σε κάποια από τα συνθετικά στοιχεία οδηγεί συνήθως σε σύγκρουση με τα άλλα μέρη του συστήματος ή επιφέρει αλλοιώσεις σ' όλο το σύστημα.

Ο πυκνός «γαλλικός» λόγος του Μολιέρου (τα εισαγωγικά εδώ δεν είναι λάθος, «γαλλικός» ως ποιοτικό χαρακτηριστικό, που συνδυάζει τη λαμπρή σπιρτάδα, την έντεχνη ρητορικότητα και την απουσία άμεσης φυσικότητας) δεν είναι εύκολα προσπελάσιμος όσο

και να τον αραιώνει κανείς στη μετάφραση. Η υγιής δυναμική της commedia dell'Arte αναγάζεται στις κωμωδίες του σε αισθητική μπαρόκ. Ο βαθύς ψυχολογισμός εμπλουτίζει τους παραδοσιακούς κωμι-

κούς τύπους χωρίς να τους βαραίνει.

Ο Νίκος Χαραλάμπους δεν είχε προσωπικούς λόγους ν' ανεβάσει το «Φιλάργυρο». Δεν ήταν δική του επιλογή, αλλά ανάθεση όπως συνηθίζεται στο ΘΟΚ. Η πρώτη ενέργεια του σκηνοθέτη ήταν η «θεατρική απόδοση» όπως λέει το πρόγραμμα δηλαδή η γλωσσική εξομάλυνση και η προ-

σαρμογή του κειμένου στο σύγχρονο άκουσμα. Με την πράξη αυτή ο σκηνοθέτης δηλώνει ότι πιστεύει στην απόλυτη διαχρονικότητα του Μολιέρου και αναλαμβάνει να τη φανερώσει. Επιτρέπει στον εαυτό του εκφράσεις, όπως «ξενερώνει», «μαλάκας», «χρηματιστήριο αξιών», «gentleman», «business» και διάφορα άλλα, τις οποίες προορίζει να καλύψουν τις χρονικές αποστάσεις μεταξύ της παράστασης και του έργου. Εδώ διαφαίνεται καθαρά μια από τις οργανωτικές ιδέες

του σκηνοθέτη - ο βαθύς ψυχολογισμός του Μολιέρου είναι αυτόματα διαχρονικός επειδή οδηγεί στο κοινό για όλους επίπεδο. Αν συμφωνήσουμε με τη θέση του πρέπει να άρουμε ή τουλάχιστον να μετριάσουμε τις αντιδράσεις μας στους αναχρονισμούς της παράστασης.

Άλλη οργανωτική σκηνοθετική ιδέα, όπως την έχω συλλάβει τουλάχιστον - ο «Φιλάργυρος» δεν είναι ο μόνος αρνητικός και σατιριζόμενος χαρακτήρας του έργου και οι γύρω του δεν είναι ηθικά αντίθετοί του, αλλά παρομοίως κατακριτέοι. Αυτή η θέση διαβάζεται εύκολα στην πρώτη π.χ. σκηνή του Βαλέρ (Σταύρος Λούρας) και της Ελίζ (Ελενα Παπαδοπούλου) όπου το τσιγάρο και τα συμπιέγματα στο κρεβάτι στοχεύουν στην ανατροπή του παραδοσιακού μο-

λιερικού κράματος φινέτσας και τσαχπινιάς.

Μόνο που η σκηνοθετική αυτή γραμμή παραμένει γενική οδηγία, η οποία άλλοτε βαραίνει τη συμπεριφορά των ηθοποιών εμποδίζοντας τη φυσικότητα και την άνεσή τους (Ελενα Παπαδοπούλου) και άλλοτε ξεχνιέται απ' αυτούς εντελώς (Σταύρος Λούρας). Αυτό συμβαίνει νομίζω επειδή η ιδέα του σκηνοθέτη παραμένει εγκεφαλική. Ο ίδιος δεν την έχει περάσει απ' όλους τους χαρακτήρες της παράστασης ψάχνοντας πού είναι «κακός» ο καθένας και πείθοντας γι' αυτό τους ηθοποιούς, και προσωπικά πιστεύω ότι ο Αρπαγκόν είναι γραμμένος εντελώς διαφορετικά από τα άλλα πρόσωπα. Είναι διαφορετικός όπως ένα πορτραίτο με λάδι σε καναβάτσο από πολύχρωμα σκίτσα με μολύβι το άλλο πρόσωπο του έργου.

Σ' ό,τι αφορά τους αναχρονισμούς που ταυτόχρονα είναι σύνειδητά παιχνίδια του σκηνοθέτη με τη στιλιστική επιφάνεια του έργου, αυτό, όπως το είπαμε πιο πάνω, σίγουρα δημιουργεί κραδασμούς στην ενιαία ποιητική του κειμένου. Αναρωτιέμαι αν η παρουσία του μουσικού και συνθέτη Άγι Ιωαννίδη στη σκηνή και το ωραίο τσέμπαλο το «πιάνο» του 17ου αιώνα δεν είχαν σκοπό τη δημιουργία της εποχιακής ατμόσφαιρας τότε σε τι αποσκοπούσαν.

Αναρωτιέμαι επίσης πως συνδυάζοταν με τη μουσική η εικαστική πτυχή της παράστασης και πώς πρέπει να ερμηνεύονται οι συνθέσεις από αντικείμενα στα «παράθυρα» του σκηνικού. Ο Στέφανος Αθηαίνης και η Σώσε Εσκιτζιάν συνδυασμούς αντικειμένων πραγματικά διαχρονικούς (Ο Βούδας με μια σημερινή κούκλα κ.λπ.). Ποια είναι η σκηνοθετική εξήγηση μιας τέτοιας όψης της παράστασης και που ταιριάζουν σ' αυτή την εικόνα τα παραδοσιακά κοστούμια της συγκεκριμένης εποχής. Τα μοντερνιστικά φυτά

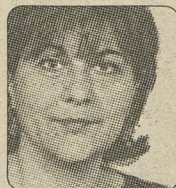
ήταν όμορφα αλλά και πάλι αδικαιολόγητα.

Ο Αντώνης Κατσαρής εμφανίστηκε δέσμιος της προσωπικής του υποκριτικής μανιέρας και στις κορυφαίες σκηνές παραφοράς για τα κλεμμένα πλούτη-αμήχανος και επαναληπτικός. Δεν αμφιβάλλω πως για κάποιον που τον έβλεπε για πρώτη φορά στη σκηνή, ο Αρπαγκόν του φαινόταν μαστορικά καμωμένος, γελοίος στη μιζέρια του και τρομακτικός στο πάθος του, αλλά ο ηθοποιός πρέπει να λαμβάνει υπόψη πια τον κορεσμό του ενδιαφέροντος των μονίμων του θεατών προς τις εκφραστικές του τεχνικές και μεθόδους.

Ο Σταύρος Λούρας έπαιζε στην παράσταση του 2001 τον ίδιο ρόλο όπως και στην παραγωγή του «Φιλάργυρου» στο ΘΟΚ του 1983, 1984, σε σκηνοθεσία Εύη Γαβριηλίδη και σκηνικά (;) - κοστούμια του Γκλυν Χιουζ. Πιστεύω πως ο Βαλέρ ταίριαζε καλύτερα στον Λούρα εκείνης της εποχής παρά στο σημερινό που θα έπρεπε να είχε άλλες προτάσεις στο ρεπερτόριο του ΘΟΚ.

Ο κόσμος δέχτηκε την παράσταση και ευχαριστήθηκε μ' αυτήν επικεντρώνοντας την προσοχή του στις θάνατες κωμικές πλάκες και καταστάσεις του Μολιέρου και στο γνώριμο κωμικό ύφος και φέρσιμο των ηθοποιών του θιάσου.

● **Θεατρική απόδοση/σκηνοθεσία: Νίκος Χαραλάμπους**
Σκηνικά-κοστούμια: Στέφανος Αθηαίνης, Σόσε Εσκιτζιάν
Μουσική σύνθεση - εκτέλεση: Άγις Ιωαννίδης
Φωτισμοί: Γρηγόρης Παπαγεωργίου
Παίζουν: Σταύρος Λούρας, Ελενα Παπαδοπούλου, Νεοκλής Νεοκλέους, Αντώνης Κατσαρής, Κώστας Βήχας, Χρύσανθος Χρυσάνθου, Λένια Σορόκου, Μιχάλης Μουστάκας, Ανδρέας Τσουρής, Χριστιάνα Λάρκου, Χριστίνα Παυλίδου, Ανδρέας Βασιλείου, Ντίνος Λύρας, Μηλίτσα Σάββα.

**NONA
ΜΟΛΕΣΚΗ**

